

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ด้วยพระอัจฉริยภาพในการแก้ปัญหาด้านการเกษตรของประเทศไทยจึงได้พระราชทานแนวทางเกษตร "ทฤษฎีใหม่" สำหรับเกษตรกรผู้เปรียบเสมือนกระดูกสันหลังของประเทศ โดยใช้วิธีการจัดการทรัพยากรระดับไร่นาอย่างเหมาะสม การจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดสร้างแหล่งน้ำในที่ดินสำหรับการทำการเกษตรแบบผสมผสานให้ได้เพียงพอ โดยให้เกษตรกรทำการปลูกพืชหมุนเวียนและหรือปลูกพืชไว้ให้หลายหลากชนิด บนพื้นที่เดียวกันอย่างที่เรียกว่า ไร่นาสวนผสมหรือเกษตรผสมผสานเพื่อเฉลี่ยความเสี่ยงไม่ให้เกิดความเสียหายเมื่อสภาวะตลาดหรือสภาพแวดล้อมเกิดความแปรปรวนหรือวิกฤติ ทำให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้ ให้มีรายได้ไว้ใช้จ่ายและมีอาหารไว้บริโภคตลอดปี มุ่งสู่การผลิตทางเกษตรกรรมที่ยั่งยืนสำหรับเกษตรกรชาวไทยในอนาคต ปัจจุบันเกษตรกรในหลายพื้นที่ได้ดำเนินการอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศซึ่งมีพื้นที่ทำกินส่วนใหญ่แห้งแล้ง ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ผลผลิตทางการเกษตรต่ำ เกษตรกรมีรายได้น้อย ประกอบกับการประสบกับปัญหาการจัดการโรคและแมลงศัตรูพืชซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตรทั่วทุกภาคของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นการผลิตพืชไร่ พืชผัก ไม้ผล ไม้ดอกและไม้ประดับ เป็นต้น

การน้อมนำแนวคิดการเกษตรตามทฤษฎีใหม่ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งหลักการและกระบวนการทางสังคม ทำให้เกิดการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น ขยายเครือข่ายเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตและบริโภคอย่างพออยู่พอกินขึ้นไปถึงขั้นแปรรูปอุตสาหกรรมครัวเรือน สร้างอาชีพและทักษะวิชาการที่หลากหลายบนพื้นฐานเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจที่เพียงพอกับตัวเอง พัฒนาขึ้นมาจากฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ภายในประเทศและการคัดสรรเรียนรู้จากโลกภายนอก เศรษฐกิจพอเพียงให้ลำดับความสำคัญ ของ “คุณค่า” ซึ่งมีความผูกพันกับ “จิตวิญญาณ” มากกว่า “มูลค่า” การเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่สามารถเป็นต้นแบบการคิดในการผลิตที่ดีได้ โดยการผลิตนั้นมุ่งใช้เป็นอาหารประจำวันของครอบครัวและเพื่อจำหน่ายเพื่อให้มีพอเพียงในการบริโภคตลอดปี เป็นการผลิตที่ต้องอาศัยปัจจัยใน

การผลิต ซึ่งจะต้องเตรียมให้พร้อม เช่น ที่ดิน น้ำ แรงงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์ใช้สอยได้อย่างเต็มที่ เป็นการผลิตที่ต้องรู้จักพอ รู้จักประมาณตน สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหา ได้ลงมือทำให้เห็นได้จริง แม้ว่าบางครั้งจะพบกับอุปสรรค ความล้มเหลวนานัปการ แต่ก็สามารถฝ่าฟันและพยาม ด้วยตนเองทั้งสิ้น ประสบการณ์เหล่านั้นจะเสมือนเป็นเป้าหล่อหลอมให้ชาวบ้านเข้มแข็ง นำชุมชนพัฒนาสู่การเรียนรู้อย่างยั่งยืน ได้ตลอดไป

1.2 วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อศึกษาการต่อ ยอดการจัดการผลิตพืชตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
- (2) เพื่อศึกษาการต่อ ยอดการจัดการผลิตสัตว์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
- (3) เพื่อศึกษาการต่อ ยอดการจัดการด้านประมงตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 ขอบเขตของงานวิจัย

- 1.2.1 การศึกษาทำในพื้นที่ หนองบ่อ อ.บรบือ จ.มหาสารคาม โดยเน้นการจัดการพืช สัตว์ และประมง
- 1.2.2 ผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ เกษตรกรจำนวน 50 ราย, คณะครูโรงเรียนในหมู่บ้าน 6 โรงเรียน, องค์การบริหารส่วนตำบล 2 ตำบล, ผู้นำชุมชน 50 ราย

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.4.1 เกษตรกรใน ต.หนองบ่อ อ.บรบือ สามารถประกอบอาชีพการเกษตร ทางด้านการจัดการพืช การจัดการสัตว์และ ประมง ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.4.2 ได้ศูนย์เรียนรู้การเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเพื่อเป็นที่ถ่ายทอดกิจกรรมด้านนี้